

خوابگاه متأهلی نداریم، ازدواج نکنید!

گزارشی درباره خوابگاه های ویژه متأهلان در دانشگاه های مشهد که تکلیفی قانونی اما بر زمین مانده است

گزارش روز

فاطمه

طبقه بندی نظام آموزش عالی، سنین هجده تا بیست و هشت سالگی را سن تحصیل جوانان در دانشگاه های می داند. درعین حال همین محدوده، سن طلایی ازدواج و فرزندآوری هم محسوب می شود. شاید به همین دلیل بوده است که در بخشی از قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، به فراهم کردن تمهیداتی برای افزایش جمعیت در حاشیه دانشگاه ها اشاره شده است. در متن ماده ۷ قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت آمده است: «در اجرای بند «پ» ماده ۱۰۳ قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، همه دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی دولتی مکلف هستند متناسب با برآورد نیاز دانشجویان متأهل، اعم از بومی و غیر بومی، زن و مرد، نسبت به هزینه کرد حداقل ۱۰ درصد از درآمد اختصاصی و ۱۰ درصد از اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای سالیانه مقرر در بودجه سنواتی خود به استثنای مواردی که از لحاظ شرعی مصارف مشخصی دارند، برای احداث، تکمیل، تأمین و تجهیز خوابگاه های متأهلان، اقدام کنند». در حقیقت این بند از قانون، دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی را ملزم به ارائه خدمات رفاهی کرده است، در حالی که کمتر نام و نشانی از خوابگاه متأهلی دانشجویی شنیده ایم. برای دانستن تعداد یا وضعیت اجرای این بند از قانون در مشهد، از چند دانشگاه بزرگ شهر پرس و جو کرده ایم. در کنار دانشگاه های فردوسی، آزاد و پیام نور، وضعیت دانشگاه علوم پزشکی و همچنین حوزه علمیه رانیز سنجیده ایم. آنچه می خوانید، احتمالا شمارا هم مانند ما پس از گذشت سه سال از ابلاغ قانون، ناامید خواهد کرد.

فضایی برای خوابگاه متأهلی نداریم

«دو سال است که دانشگاه، مدیریت خوابگاه ها را به بخش خصوصی واگذار کرده است و در حال حاضر ۳۳۰ دانشجویان را مستقر هستند. اما همگی مجرد هستند و فضایی برای خوابگاه متأهلی نداریم». علی ابهری، مدیرکل امور دانشجویی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، توضیح دیگری را به این جمله اضافه می کند که کلی تر است: «دانشگاه مشهد معضل محدودیت فضای آموزش دارد. همین حالا برای برگزاری کلاس ها چالش داریم. در نتیجه اصلا فضایی نداریم که به قانون جوانی جمعیت اختصاص بدهیم. حتی ساختمانی که در حال ساخت داریم، هم کاربری آموزشی خواهد داشت تا کمی از مشکلات ما کم کند. تنها نقشی که در موضوع خوابگاه داریم، نظارت بر کیفیت کار پیمانکار و همراهی با دانشجو برای پرداخت شهریه است».

یکی از پیمانکاران خوابگاه های دانشجویی دانشگاه آزاد که هفت ساختمان را در شهر مدیریت می کند و البته تمایلی به درج نامش در گزارش ندارد، می گوید: تجهیز خوابگاه متأهلی با خوابگاه عادی تفاوت دارد و همه امکاناتش باید مجزا باشد. ساختمان های کنونی خوابگاهی ما قابلیت تبدیل شدن به خوابگاه متأهلی را ندارند و همه دسترسی هایشان عمومی است. در واقع باید خوابگاه متأهلی را از ابتدا به همین ترتیب ساخت. تا جایی که من اطلاع دارم، بخش خصوصی خوابگاه متأهلی در شهر ندارد و همه ویژه مجردان است. دانشجوی متأهل دارند اما زن در یک خوابگاه است و مرد در خوابگاه دیگر و در پارک و خیابان، همدیگر را می بینند.

به گفته او، برای ساخت خوابگاه ویژه دانشجویان متأهل زیرساخت مهم است که نیاز به کمک سازمان های دیگر دارد: «بسیاری از سازمان های دولتی، ساختمان خالی دارند. آن هایی که من خبر دارم مثل جهاد کشاورزی، استانداری یا سازمان جمع آوری و فروش املاک تملیکی است. بخش خصوصی دنبال سرمایه گذاری است. اگر یک سازمان به ما ساختمانش را بدهد، ما تبدیلش می کنیم به خوابگاه متأهلی، اما از پایه چنین امکانی نداریم. ساختمان های خالی رها شده تا دلتان بخواهد، در مشهد فراوان است اما مسئولان به این جزئیات قانونی، توجهی نمی کنند».

توان کمک نداریم

یکی از آموزه های اصلی حوزه علمیه در کنار اصول فقه و اصول، تشکیل بنیان خانواده و فرزندآوری است که طلاب آن را از اوایل دوران تحصیل خود آغاز می کنند. همین پیشینه ذهنی باعث شد تصور کنیم طلاب این مجموعه از خوابگاه متأهلی برخوردار هستند؛ تصوری که پس از شنیدن سخنان مدیر حوزه ریاست حوزه علمیه خراسان، از بین رفت.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمد میرزایی تأکید می کند: به این شکل که اصلا نداریم؛ چون مجموعه حوزه علمیه توان مالی اختصاصی برای ایجاد خوابگاه ندارد. نه دولت کمکی به ما کرده است، نه ما چیزی دریافت کرده ایم. چند واحد داریم که کمک خاص خیران بوده است اما برای اینکه آن ها را در اختیار طلاب قرار دهیم، هم شرایطی دارد. دوسه مجتمع مسکونی داریم که موقوفه است و شرایط خاصی دارد که شامل هر کدام از طلاب نمی شود.

او به واحدهایی اشاره می کند که حوزه در اختیار طلاب قرار داده است اما شامل قانون حمایت از جوانی جمعیت نمی شود: «یک مجموعه صد و پنجاه و پنج واحدی داریم که اهدایی خیر است و یک صد واحدی که موقوفه است اما در راستای قانون جوانی جمعیت، نتوانستیم هیچ اقدامی بکنیم؛ چون حوزه تمکن مالی ندارد. ما اکنون با ۱۴ هزار نفر جامعه مخاطب در حال تحصیل روبه رو هستیم. اصلا اختصاص صد یا دویست واحد با توجه به این جمعیت چه معنایی دارد؟ طلاب ما پس از پایان سطح یک متأهل هستند و هزینه ای که دریافت می کنند، ۴ یا ۵ میلیون تومان است و به شدت نیازمند کمک برای تأمین مکان زندگی هستند. در حالی که بر اساس قانون، طلاب در مقطع دکتری باید از خوابگاه متأهلی برخوردار باشند، حتی در حد یک واحد پنجاه متری».

۸۰۰ واحد رها شده

مسئولان دانشگاه های دیگر وقتی از کمبود بضاعت و امکانات خود سخن می گویند، در بخشی از سخنانشان از دانشگاه دولتی به خصوص دانشگاه فردوسی یاد می کنند که خوابگاه متأهلی دارد؛ برای همین نوبتی هم که باشد، از مسئولان آن دانشگاه پرس و جو می کنیم؛ اگر چه بالاخره از واحد متأهلی یاد می کنند و دانشجویانی که با این عنوان در آنجا استقرار یافته اند اما در مقابل، وقتی عدد دانشجویان دانشگاه را ذکر می کنند، انگار قطره ای در مقابل دریاست. منصور میرزایی، رئیس اداره سراهای دانشجویی دانشگاه فردوسی مشهد، در این باره می گوید: سال هاست خوابگاه دانشجویی متأهلی داریم و زوج ها از آن استفاده می کنند. همان خوابگاهی که بقاء نام دارد و در خیابان هاشمیه است.

از آنجاکه خودشان هم از ناهمگونی عجیب میان دانشجوی خوابگاه اطلاع داشته اند، سال ۱۴۰۲ کلنگ یک مجموعه خوابگاهی را به زمین زدند. او ادامه می دهد: در اسفند سال ۱۴۰۲ کلنگ هشتصد واحد خوابگاهی در محوطه دانشگاه زده شد و ۳۶ واحد هم به مرحله فونداسیون رسید. این مجموعه خوابگاهی طرحی ملی بود که قرار بود استانداری و سازمان های دیگر برای ساخت آن همکاری کنند و خوابگاه مدرن و مجهزی برای دانشجویان باشد که مراحل ساخت آن متوقف شد و فعلا معطل مانده است. با متوقف شدن آن پروژه، دانشجویان متأهل همچنان باید در نوبت همان شصت واحدی بمانند که به تناسب میان دانشجویان ایرانی و غیر ایرانی تقسیم می شود. این یعنی حتی امیدی به معتبرترین و مهم ترین دانشگاه شهر هم نیست؛ یعنی با تصویب و بدون تصویب قانون جوانی جمعیت، تعداد خوابگاه ها همانی بوده است که هست؛ زیرا باز هم پای بودجه و همکاری مدیران در میان است.

۲۴۰۰ زوج و ۱۶ خوابگاه

دانشگاه علوم پزشکی مشهد با آن اهمیت و جایگاه علمی، همواره دانشجویان غیربومی بسیاری دارد که در پذیرش های جدید هر سال به مجموعه اضافه می شوند و بی تردید به دلیل طولانی بودن زمان تحصیل، تعداد زوج های متأهل آن زیاد است اما به گفته مسئولان این دانشگاه، تا سال گذشته خوابگاه متأهلی نداشته است. اما راها همچنین بیانگر این است که از تعداد ۹ هزار و ۷۰۰ دانشجو، ۲ هزار و ۴۰۰ نفر در مقاطع مختلف، متأهل هستند.

با این حال دکتر محمد اسماعیل زاده، معاون فرهنگی و دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، از اتفاقات خوبی می گوید که سال گذشته رخ داده است: «از پارسال شانزده واحد استیجاری را به خوابگاه استیجاری اختصاص داده ایم و در حال حاضر این تعداد در اختیار زوج های دانشجویی متأهل قرار گرفته است؛ البته پروژه ساخت خوابگاه متأهلی در دستور کار دانشگاه قرار دارد». به گفته او ساخت خوابگاه های ویژه متأهلان از طرف آستان قدس رضوی در مرحله عقد قرارداد است و پروژه تا یک یا دو ماه آینده آغاز خواهد شد و تا پایان سال ۱۴۰۴ یا ابتدا ی ۱۴۰۵ به بهره برداری خواهد رسید.

اسماعیل زاده این نکته را هم اضافه می کند که با هدف حمایت از دانشجویان متأهل و در راستای سیاست های جمعیت و خانواده وزارت بهداشت، از ابتدای امسال تاکنون ثبت نام ۱۳ فقره وام فرزندآوری به ارزش ۷۸ میلیون تومان و ۳۲ فقره وام ازدواج به مبلغ ۸۰۰ میلیون تومان انجام شده است. ثبت نام های انجام شده وام ودیعه مسکن هم به تعداد ۴۱ دانشجو بوده و مجموع تسهیلات ثبت نامی در این بخش تا این لحظه، به ۲ میلیارد و ۸۷۰ میلیون تومان رسیده است؛ تسهیلاتی که به منظور افزایش رفاه دانشجویان متأهل و خانواده های آنان پرداخت شده است.

خوابگاه نداریم، چون دانشجوی مقیم نداریم

شنیدن پاسخ محمد زوزنی، مسئول روابط عمومی دانشگاه پیام نور مشهد، بیش از پیش ناامیدمان می کند؛ چون با آماری نزدیک به ۹ هزار دانشجوی فعال، حتی یک واحد هم برای اختصاص به دانشجویان متأهل در اختیار ندارند. هر چند که به عقیده او نیازی به این واحدها نیست؛ زیرا تسهیلات دانشگاه پیام نور به صورت غیر حضوری است و ما دانشجوی مقیم نداریم. به همین دلیل هم خوابگاهی در اختیار نداریم. اگر دانشجویی بخواهد در مشهد اقامت کند، می تواند از خوابگاه های خودگردان استفاده کند.

شاید اگر ماجرا را از زوایای دیگر ببینیم، درست تر باشد. اگر دانشگاه، خوابگاه متأهلی داشته باشد، با امتیاز غیر حضوری بودن آن، بسیاری از زوج ها می توانند در آن تحصیل کنند و هم زمان به کاری اشتغال داشته باشند و به زندگی روزمره و فرزند پروری هم ادامه بدهند.

از خیر خوابگاه گذشتیم

در زمانه ای که باید جوانان را به ازدواج و تشکیل خانواده آن هم در سنین کم تشویق کرد تا به سن تجرد قطعی نرسند، فراهم کردن هر شرایطی و آسان شدن هر مرحله ای از تشکیل خانواده، می تواند این گروه سنی را به تأهل و فرزندآوری ترغیب کند. در حالی که مسئولان زیر بار قانون نوشته شده و ابلاغ شده هم نمی روند یا شاید هم آن قدر سنگلاخ در مسیر پیش رویشان می بینند که در دوران کوتاه مدیریت خود از خیر درد سر هایش می گذرند و همه چیز را به نبود بودجه یا تسهیلات پیوند می زنند. از مهم ترین چالش های ساخت و اداره خوابگاه های دانشجویان متأهل، می توان به نداشتن منابع پایدار برای تأمین اعتبارات مورد نیاز احداث و بازسازی خوابگاه های متأهلان، در اختیار نداشتن زمین کافی در دانشگاه ها و همکاری نکردن سازمان های دارای زمین مازاد اشاره کرد؛ همان چالش هایی که در تیرماه ۷ ماده ۷ قانون حمایت از جوانی جمعیت، بیان شده است و چند سازمان و وزارت خانه را به همکاری در احداث خوابگاه ویژه دانشجویان و طلاب متأهل، مأمور کرده است. از طرفی تجهیز به نگهداری خوابگاه ویژه متأهلان هم ضرورت دارد و باید خیران را به این حوزه متوجه و حساس کرد. به این ترتیب و با این جمعیت چند هزار نفری دانشجو، به نظر می رسد باید دست کم تا چند سال آینده از خیر برآورده شدن این بند از قانون جوانی جمعیت گذشت.

تعداد دانشجویان برخی دانشگاه های مشهد

۲۴

هزار نفر
دانشگاه فردوسی

۴۲

هزار نفر
دانشگاه آزاد

۱۴

هزار نفر
حوزه علمیه خراسان

۹

هزار نفر
دانشگاه پیام نور

۹۷۰

نفر
دانشگاه علوم پزشکی